

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**Кафедра публічного управління,
менеджменту інноваційної діяльності та дорадництва**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Директор ННІ неперервної освіти і туризму
д.ю.н., професор Іван Гриценко
“5” червня 2023 р.

“СХВАЛЕНО”

на засіданні кафедри публічного управління,
менеджменту інноваційної діяльності
та дорадництва
Протокол № 15 від “5” червня 2023 р.
В.о. завідувача кафедри:
д.держ.упр., доцент Сергій Приліпко

“РОЗГЛЯНУТО”

Гарант ОП “Публічне управління та адміністрування”
д.держ.упр., доцент Сергій Приліпко

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“ ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ ТА ІНСТИТУТИ”

Галузь знань: 28 “Публічне управління та адміністрування”

Спеціальність 281 “Публічне управління та адміністрування”

Освітньо-професійна програма: “Публічне управління та адміністрування”

Освітній ступінь: бакалавр

Розробник: професор кафедри публічного управління, менеджменту інноваційної діяльності та дорадництва, д.політ.н., професор Семенченко Ф.Г.

Київ – 2023

**1. Опис навчальної дисципліни
“Політичні процеси та інститути ”**

Галузь, спеціальність, ОПП, освітній ступінь	
Галузь знань	28 “Публічне управління та адміністрування”
Спеціальність	281 “Публічне управління та адміністрування”
Освітньо-професійна програма	“Публічне управління та адміністрування”
Освітній ступінь	Бакалавр
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	вибіркова
Загальна кількість годин	120
Кількість кредитів ECTS	4
Кількість змістових модулів	2
Курсовий проект (робота)	–
Форма контролю	залік
Показники навчальної дисципліни для заочної форм навчання	
	денна форма навчання
Рік підготовки	3
Семестр	6
Лекційні заняття	30 год.
Практичні заняття	30 год.
Самостійна робота	60 год.
Індивідуальні завдання	-
Кількість тижневих аудиторних годин	4 год.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни "Політичні процеси та інститути" є формування у студентів професійних компетентностей щодо їхнього вміння самостійно аналізувати суть політичних явищ і процесів та приймати виважені рішення, що сприятимуть подальшій демократизації українського суспільства, інтеграції його в світове співтовариство.

Завдання: ознайомити студентів із основами та принципами функціонування сучасних політичних інститутів, із особливостями застосування кількісних вимірів та методів у порівняльному аналізі політичних інститутів; виробити у студентів уявлення про ефективність і якість політичних інститутів у сучасних політичних системах; окреслити сутність/особливості кількісного методу порівняльного аналізу; схарактеризувати особливості й різновиди неоінституціоналізму та його впливу на розвиток сучасної політичної науки; сформулювати в студентів понятійно-категоріальний апарат для дослідження політичних інститутів і їх інструментів порівняльного аналізу; проінтерпретувати теоретичні уявлення про політичну сферу як сукупність інститутів і впорядкованих системних відносин; прищепити знання про еволюцію і сучасний стан розвитку політичних інститутів у демократичних і авторитарних країнах світу; розкрити особливості використання кількісних інструментів порівняльного аналізу політичних інститутів і процесів; сформувати навички виокремлення тенденцій, які властиві політичним інститутам тих чи інших країн; прищепити в студентів навички самостійного кількісного аналізу політичних процесів, інститутів і систем.

Програмні результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати:

об'єкт, предмет і методи політичної науки, її структуру та функції;
понятійний та категорійний апарат політичної науки;
історію розвитку політичної думки, особливості генези національних політичних шкіл;

основні світові та вітчизняні політичні школи, концепції і напрямки;
визначення, походження, структуру та механізм функціонування політичної системи, державної влади, партійних систем;

сутність політичних інститутів; поняття "опозиція" та її роль в житті суспільства;

значення політичної еліти та політичного лідерства в державі.

вміти:

орієнтуватися в основних напрямках політичної думки;
визначати теоретичні, духовні, прикладні та інструментальні компоненти політичного знання, їх роль і функції у підготовці політичних рішень;

аналізувати сутність політичної влади, держави, політичного життя;
розрізняти політичні відносини і процеси, суб'єкти і об'єкти політики;

класифікувати політичні системи і режими, партійні та виборчі системи; аналізувати міжнародні політичні процеси, місце та роль України в сучасному світі; володіти навиками політичної культури; застосовувати політологічні знання у своїй професійній діяльності.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність: здатність використання сучасних, вживаних в практичній діяльності методів розробки та прийняття різного роду управлінських рішень, а також уміння самостійно створювати і адаптувати подібні методи до конкретних умов.

загальні компетентності (ЗК): здатність діяти соціально відповідально та свідомо; здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності); здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатність генерувати нові ідеї (креативність).

спеціальні (фахові) компетентності (СК): здатність аналізувати й структурувати проблеми підприємств, установ, організацій, формувати обґрунтовані управлінські рішення, здатність здійснювати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій, здатність розробляти тактичні та оперативні плани управлінської діяльності, здатність впроваджувати інноваційні технології.

3. Програма та структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Теоретичні засади формування політичних інститутів і процесів

Тема 1. Поняття політичних інститутів і політичних процесів: основні теоретичні підходи до вивчення й аналізу. Влада і громадянське суспільство: проблема взаємодії.

Поняття “Політичних відносин” і “політичних інститутів”. Категорія “політичний процес”, суб’єкти політичного процесу і його результати. Теоретичні підходи до аналізу політичних відносин, політичних інститутів і політичних процесів. Ідея нового інституціоналізму. Теорія модернізації. Теорія демократичного транзиту як методологія дослідження політичних відносин. Тенденції, закономірності і чинники розвитку політичних інститутів і політичних відносин в сучасних умовах.

Сутність політичної влади та її визначення в нормативно-формалістичній, органістичній, суб’єктно - психологічній, індивідуально-соціологічній та марксистській концепціях.

Складові державної влади: законодавча, виконавча, судова, їх взаємодія. Форми та механізми політичної влади: панування, політичне керівництво, управління. Поділ форм політичної влади за критерієм головного суб’єкта

правління: монархія, тиранія, аристократія, олігархія, демократія. Функції механізму політичної влади: інтегративна, регулятивна, мотиваційна, стабілізуюча.

Політика як засіб регулювання економічних, соціальних і духовних відносин у суспільстві.

Питання для самопідготовки за темою 1

1. Що віддзеркалює поняття «політичний інститут»?
2. Чому влада за своєю природою є соціальним явищем?
3. В чому полягає специфічна особливість права як соціального інституту?
4. На підставі чого ідеологію слід розглядати як один із базових політичних інститутів?
5. Які складові державної влади
6. Влада як явище суспільного життя.
7. Форми та механізми політичної влади:
8. Співвідношення державної та політичної влади.
9. Структура владних відносин і механізмів політичної влади.
10. Функції механізму політичної влади.

Тема 2. Розвиток демократії та становлення громадянського суспільства в сучасній Україні.

Політичні вчення Стародавньої Греції, Риму. Політичні погляди Платона й Арістотеля. Політичне вчення епохи Відродження. (Д. Локк, Т. Гоббс, Ж.-Ж. Руссо). І. Кант про правову державу. Г. Гегель про громадянське суспільство. М. Вебер як класик західної політології..

Політичні ідеї часів Київської Русі. Ідеї соціальної й національної рівності (С. Оріховський - Роксолан, Ю. Дрогобич, М. Смотрицький, С. Зизаній). Конституція П. Орлика. Політична думка України ХІХ - поч. ХХ ст. (М. Костомаров, П. Куліш, Т. Шевченко, М. Драгоманов, І. Франко, М. Міхновський). Концепція Української державності (В. Липинський, Д. Донцов, Ю. Липа, І. Лисяк - Рудницький). Новітня українська державність ("Декларація про державний суверенітет України", "Акт про державну самостійність України", "Конституція України" 1996р.).

Питання для самопідготовки за темою 2

1. Політичні вчення Стародавньої Греції, Риму.
2. В чому, на вашу думку, причина його актуальності в сучасну епоху?
3. Проаналізуйте спільні та відмінні риси в концепціях ідеальної держави Платона та Арістотеля.
4. Охарактеризуйте підхід стоїків до розуміння політичного розвитку.
5. Чи сформувались в епоху Стародавнього Риму відмінні від давньогрецьких суспільно-філософські підходи?
6. Розкрийте суть теоцентричного сприйняття політики епохи Середньовіччя.
7. Який вплив мали суспільно-політичні вчення епохи Стародавнього світу на сучасну політичну науку?
8. Охарактеризуйте ліберальні та автономно - федералістичні ідеї

Драгоманова.

9. Порівняйте політичні погляди основних представників української політичної думки кінця ХІХ – першої половини ХХ століть. (В. Липинський, С.Томашівський, В. Кучабський, І. Франко, С. Дністрянський, В. Старосольський, В. Винниченко, М.Хвильовий, М. Міхновський, Д. Донцов).

10. Назвіть основні напрями політичної думки другої половини ХХ століття.

Тема 3. Політичні системи. Тенденції до змін сучасних політичних систем.

Поняття "політична система суспільства". Політична система як механізм влади та фактор стабілізації і розвитку суспільного життя. Характерні риси політичної системи суспільства. Типологія політичних систем.

Системоутворюючі засади та основні функції політичних систем.

Основні фактори ефективності політичної системи. Структурні елементи політичної системи, її інституційна, інформаційно-комунікаційна, нормативно-регулятивні складові. Поняття, суб'єкти, закономірності та тенденції до змін світового політичного процесу.

Сучасні радикальні ідеології неокомунізму, неофашизму. "Демократичний соціалізм" - ідеологія і практика сучасної соціал-демократії. Ідеологія неоконсерватизму, сутнісний аналіз. Неолібералізм як ідейно політична доктрина.

Питання для самопідготовки за темою 3

1. Визначте поняття "політична система".
2. Назвіть характерні риси політичної системи суспільства.
3. У чому полягає її місце і роль у життєдіяльності суспільства?
4. У чому сутність "поліархії" Р. Даля?
5. Дайте характеристику структурних елементів політичної системи
6. У чому різниця моделей "політичної системи" Д. Істона та Г. Алмонда?
7. Що таке політична система суспільства і чому це поняття необхідне для аналізу політичних інститутів?
8. В якому стані ієрархії в Україні перебувають сьогодні політичні інститути?
9. Сучасні радикальні ідеології неокомунізму, неофашизму.
10. Неолібералізм як ідейно політична доктрина.

Тема 4. Політичний режим.

Поняття "політичний режим" та параметри його визначення. Форма політичного (державного) режиму як безпосередній засіб реалізації державної влади. Види політичного режиму: демократичний та недемократичний.

Основні признаки демократичного режиму. Особливості та відмінності авторитарного та тоталітарного режиму. Типологія політичного режиму.

Питання для самопідготовки за темою 4

1. Якісні характеристики політичного режиму.
2. Як способи погодження інтересів учасників політичного життя залежать від політичного режиму?
3. Які з них властиві тоталітаризму. А які – демократії?
4. Визначте спільні риси і відмінності у функціонуванні тоталітарного та авторитарного політичних режимів.
5. Назвіть основні концепції демократії.
6. Розкрийте причини збереження і відтворення авторитаризму.

Тема 5. Конфлікт та згода в політичному процесі.

Поняття політичного конфлікту. Політичний конфлікт і його характеристики. Виникнення політичного конфлікту, стадії розвитку. Основні різновиди політичних конфліктів у сучасному світі. Поняття і механізм управління політичним конфліктом. Збройні конфлікти в сучасному світі. Шляхи вирішення політичних конфліктів. Проблема місця та ролі силового примусу у вирішенні політичного конфлікту. Суспільний консенсус як метод та спрямованість політичного життя. Проблеми та перспективи “безконфліктної” модернізації.

Питання для самопідготовки за темою 5

1. Що таке конфлікт і чому він є невід’ємним атрибутом політичного життя, політичного процесу?
2. Яка є найважливіша умова трансформації соціальних протиріч у конфлікт?
3. Які етапи розгортання політичних конфліктів ви знаєте і в чому полягають їх наслідки?
4. Охарактеризуйте форми політичної кризи.
5. Які є різновиди кризової ситуації у політичній системі?
6. Які є шляхи деконфліктизації політичного процесу?
7. Завдяки чому уможлиблюється досягнення згоди у політичному конфлікті?

Змістовий модуль 2.

Аналіз політичних інститутів і процесів.

Тема 6. Аналіз рівня стабільності політичної системи в сучасній Україні.

Показники рівня стабільності політичної системи в сучасній Україні.

Напрямки підвищення рівня стабільності політичної системи в сучасній Україні.

Використання соціологічного, структурно-функціонального, історичного методів політичного аналізу.

Питання для самопідготовки за темою 6

1. Фактори стабільності політичної системи в Україні.
2. Методи аналізу рівня стабільності політичної системи.

3. Охарактеризувати показники рівня стабільності політичної системи в сучасній Україні.
4. Визначити напрямки підвищення рівня стабільності політичної системи в сучасній Україні.
5. Які підходи до визначення політичного процесу існують у політичній науці?
6. Які критерії типології політичних процесів?
7. Які підходи до визначення типу сучасного політичного процесу в Україні Ви можете назвати?
8. Сформулюйте суперечності, які характерні для політичного процесу в Україні?
9. Назвіть особливості сучасного українського політичного процесу.
10. Назвіть фактори, які впливають на характер і розвиток сучасного українського політичного процесу.

Тема 7. Система політичних інститутів: порівняльна характеристика. Інститут Президентства.

Основні підходи у визначенні сутності держави. Теорії виникнення держави. Інститути державної влади, їх характеристика. Поняття та особливості інституту президентства як форми глави держави в зарубіжних країнах. Правовий статус глави держави і його реальна роль у процесі здійснення влади. Типи правління залежно від форми здійснення влади. Повноваження президента залежно від особливостей функціонування державного механізму та політичної ситуації.

Сутність громадського суспільства, основні умови його формування.
Формування громадського суспільства в сучасній Україні.

Питання для самопідготовки за темою 7

1. Держава як політичний інститут, засіб публічної влади.
2. Держава і громадське суспільство.
3. Визначити поняття держави, її визначальні ознаки як політичного інституту.
4. Визначити різновиди та типи державного правління.
5. Охарактеризувати форми державного устрою: порівняльна характеристика.

Тема 8. Політичний менеджмент та політичний маркетинг.

Політичний менеджмент: поняття та зміст. Типології політичного управління.

Поняття політичного маркетингу та його сутність. Функції політичного маркетингу. Маркетинг органів державної влади.

Питання для самопідготовки за темою 8

1. Охарактеризувати політичний менеджмент: поняття та зміст.
2. Охарактеризувати типології політичного управління.
3. Визначити поняття політичного маркетингу та його сутність .
4. Визначити функції політичного маркетингу.
5. Охарактеризувати маркетинг органів державної влади.

Тема 9. Практичний політичний аналіз.

Методологічні підходи до прикладного політичного аналізу: клієнт - проблемно-орієнтований підхід; гетерогентність концептуально-методологічної бази; інструментальний мультипліцизм; поєднання - емпіричного і нормативного підходів.

Методики практичного політичного аналізу (трендовий, ситуаційний).

Комбінації методів і процедур для вирішення конкретної задачі, визначення послідовності та їх використання. Методи збору, переробки, і виробництва політичної релятивної інформації.

Питання для самопідготовки за темою 9

1. Особливості методології і методики прикладного аналізу політики.
2. Методи вимірювання політичного аналізу.
3. Охарактеризувати політичне рішення: технологія підготовки політичного рішення.
4. Визначити види політичного аналізу.
5. Визначити методики практичного політичного аналізу (трендовий, ситуаційний).
6. Чому політичні технології можуть виступати способом посилення контролю за процесом досягнення цілей та формою управління цією діяльністю?
7. Чи можлива професійна зайнятість у політиці без і поза політичного аналізу? Обґрунтуйте відповідь.
8. Які етапи політичного аналізу виділяють американські вчені Дж. Б. Мангеймі Р. К. Річ?
9. Хто є суб'єктом і що є об'єктом політичного прогнозування?

**10. Структура навчальної дисципліни
«Політичні процеси та інститути»**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	усього	у тому числі			
		л	п	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади формування політичних інститутів і процесів.					
Тема 1. Поняття політичних інститутів і політичних процесів: основні теоретичні підходи до вивчення й аналізу. Влада і громадянське суспільство: проблема взаємодії.	14	4	4		6
Тема 2. Розвиток демократії та становлення громадянського суспільства в сучасній Україні.	14	4	4		6
Тема 3. Політичні системи. Тенденції до змін сучасних політичних систем.	10	2	2		6
Тема 4. Політичний режим.	10	2	2		6
Тема 5. Конфлікт та згода в політичному процесі.	14	4	4		6
Разом за змістовим модулем 1	62	16	16		30
Змістовий модуль 2. Аналіз політичних інститутів і процесів					
Тема 6. Аналіз рівня стабільності політичної системи в сучасній Україні.	15	4	4		7
Тема 7. Система політичних інститутів: порівняльна характеристика. Інститут Президентства.	12	2	2		8
Тема 8. Політичний менеджмент та політичний маркетинг.	16	4	4		8
Тема 9. Практичний політичний аналіз.	15	4	4		7
Разом за змістовим модулем 2	58	14	14		30
Усього годин	120	30	30		60

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття політичних інститутів і політичних процесів: основні теоретичні підходи до вивчення й аналізу. Влада і громадянське суспільство: проблема взаємодії.	4
2	Розвиток демократії та становлення громадянського суспільства в сучасній Україні.	4
3	Політичні системи. Тенденції до змін сучасних політичних систем.	2
4	Політичний режим.	2
5	Конфлікт та згода в політичному процесі.	4
6	Аналіз рівня стабільності політичної системи в сучасній Україні.	4
7	Система політичних інститутів: порівняльна характеристика. Інститут Президентства.	2
8	Політичний менеджмент та політичний маркетинг.	4
9	Практичний політичний аналіз.	4
Усього		30

5. Контрольні питання

для визначення рівня засвоєння знань здобувачами вищої освіти

1. Сформулюйте суперечності, які характерні для політичного процесу в Україні?
2. Функції механізму політичної влади.
3. Яка є найважливіша умова трансформації соціальних протиріч у конфлікт?
4. В чому полягає специфічна особливість права як соціального інституту?
5. На підставі чого ідеологію слід розглядати як один із базових політичних інститутів?
6. Які етапи розгортання політичних конфліктів ви знаєте і в чому полягають їх наслідки?
7. Охарактеризуйте форми політичної кризи.
8. Які складові державної влади
9. Влада як явище суспільного життя.
10. Форми та механізми політичної влади.
11. Співвідношення державної та політичної влади.
12. Структура владних відносин і механізмів політичної влади.
13. В чому, на вашу думку, причина його актуальності в сучасну епоху?
14. В якому стані ієрархії в Україні перебувають сьогодні політичні інститути?
15. Визначити види політичного аналізу.
16. Визначити методики практичного політичного аналізу (трендовий, ситуаційний).
17. Визначити напрямки підвищення рівня стабільності політичної системи в сучасній Україні.
18. Визначити поняття держави, її визначальні ознаки як політичного інституту.
19. Визначити поняття політичного маркетингу та його сутність .
20. Визначити різновиди та типи державного правління.
21. Визначити функції політичного маркетингу.
22. Визначте поняття "політична система".
23. Визначте спільні риси і відмінності у функціонуванні тоталітарного та авторитарного політичних режимів.
24. Дайте характеристику структурних елементів політичної системи
25. Держава і громадське суспільство.
26. Держава як політичний інститут, засіб публічної влади.
27. Завдяки чому уможлиблюється досягнення згоди у політичному конфлікті?
28. Методи аналізу рівня стабільності політичної системи.
29. Методи вимірювання політичного аналізу.
30. Назвіть основні концепції демократії.

31. Назвіть основні напрями політичної думки другої половини ХХ століття.
32. Назвіть особливості сучасного українського політичного процесу.
33. Назвіть фактори, які впливають на характер і розвиток сучасного українського політичного процесу.
34. Назвіть характерні риси політичної системи суспільства.
35. Неолібералізм як ідейно політична доктрина.
36. Особливості методології і методики прикладного аналізу політики.
37. Охарактеризувати маркетинг органів державної влади.
38. Охарактеризувати показники рівня стабільності політичної системи в сучасній Україні.
39. Охарактеризувати політичне рішення: технологія підготовки політичного рішення.
40. Охарактеризувати політичний менеджмент: поняття та зміст.
41. Охарактеризувати типології політичного управління.
42. Охарактеризувати форми державного устрою: порівняльна характеристика.
43. Охарактеризуйте ліберальні та автономно - федералістичні ідеї Драгоманова.
44. Охарактеризуйте підхід стоїків до розуміння політичного розвитку.
45. Політичні вчення Стародавньої Греції, Риму.
46. Порівняйте політичні погляди основних представників української політичної думки кінця ХІХ – першої половини ХХ століть.
47. Проаналізуйте спільні та відмінні риси в концепціях ідеальної держави Платона та Аристотеля.
48. Розкрийте причини збереження і відтворення авторитаризму.
49. Розкрийте суть теоцентричного сприйняття політики епохи Середньовіччя.
50. Сучасні радикальні ідеології неокомунізму, неофашизму.
51. У чому полягає її місце і роль у життєдіяльності суспільства?
52. У чому різниця моделей "політичної системи" Д. Істона та Г. Алмонда?
53. У чому сутність "поліархії" Р. Даля?
54. Фактори стабільності політичної системи в Україні.
55. Хто є суб'єктом і що є об'єктом політичного прогнозування?
56. Чи можлива професійна зайнятість у політиці без і поза політичного аналізу? Обґрунтуйте відповідь.
57. Чи сформувались в епоху Стародавнього Риму відмінні від давньогрецьких суспільно-філософські підходи?
58. Чому влада за своєю природою є соціальним явищем?
59. Чому політичні технології можуть виступати способом посилення контролю за процесом досягнення цілей та формою управління цією діяльністю?
60. Що віддзеркалює поняття «політичний інститут»?

61. Що таке конфлікт і чому він є невід'ємним атрибутом політичного життя, політичного процесу?
62. Що таке політична система суспільства і чому це поняття необхідне для аналізу політичних інститутів?
63. Як способи погодження інтересів учасників політичного життя залежать від політичного режиму?
64. Який вплив мали суспільно-політичні вчення епохи Стародавнього світу на сучасну політичну науку?
65. Які етапи політичного аналізу виділяють американські вчені Дж. Б. Мангеймі Р. К. Річ?
66. Які є різновиди кризової ситуації у політичній системі?
67. Які є шляхи деконфліктизації політичного процесу?
68. Які з них властиві тоталітаризму. А які – демократії?
69. Які критерії типології політичних процесів?
70. Які підходи до визначення політичного процесу існують у політичній науці?
71. Які підходи до визначення типу сучасного політичного процесу в Україні Ви можете назвати?
72. Якісні характеристики політичного режиму.

**Зразок завдання для визначення рівня засвоєння знань
здобувачами вищої освіти**

Теоретична частина

Завдання 1. Дайте відповідь:

1. Що таке політична система суспільства і чому це поняття необхідне для аналізу політичних інститутів?
2. В якому стані ієрархії в Україні перебувають сьогодні політичні інститути?
3. В чому суттєві відмінності держави від інших політичних інститутів: політичних партій, рухів і таке інше?

Тестові завдання

1. Яка з перелічених ознак притаманна виключно державній владі:

- а) авторитет; в) вольова спрямованість;
б) верховенство; г) ресурсна забезпеченість?

2. Хто з цих мислителів є визнаним родоначальником лібералізму: а) Ж.-Ж. Руссо; б) Дж. Локк; в) Ш. Л. Монтеск'є; г) Дж. Медісон?

3. Завдяки працям яких вчених сформувалась сучасна теорія елітизму як цілісна система наукових поглядів:

- а) А. де Токвіль; б) Ф. Ніцше; є) В. Парето; ж) Г. Моска?

Як розумів легітимне панування М. Вебер:

- а) успадкування влади законним представником династії;
- б) панування, що визнається справедливим з боку тих, ким керують;
- в) гармонічне співіснування різних суспільних груп;
- г) володарювання, що спирається на насильство?

4. Термін "політична наука" був запропонований у 1857 р.:

- а) М. Вебером; б) Ф. Лібером; в) К. Марксом; г) В. Парето.

Завдання 3.

1. Назвіть фундаторів зазначених концепцій, моделей демократії

- а) ліберальна демократія; б) елітарна демократія; в) плюралістична демократія.

2. В яких країнах після Другої світової війни було встановлено тоталітарні режими "лівого" толку?

2. Визначте тип виборчої системи в таких країнах:

- а) Велика Британія; б) Україна; в) Італія; г) США; д) Німеччина.

За допомогою ключового словосполучення визначте такі поняття:

- а) охлократія; б) теократія; в) геронтократія; г) мерітократія.

4. Визначте форму правління у наступних країнах:

- а) Канада; б) Данія; в) Японія; г) Німеччина.

5. Визначте форму правління у наступних країнах:

- а) Бразилія; б) Бельгія; в) Австрія; г) Данія; д) Японія.

Завдання

Підготувати есе
(на власний вибір)

6. Методи навчання

Під час викладання курсу передбачено використання методики проблемного навчання, технології дистанційного навчання та модульно-рейтингова системи навчання. На лекціях зосереджується увага здобувач вищої освіти на вивченні питань щодо організації освітнього процесу в університеті, функціонування системи публічного управління та адміністрування. Лекційний матеріал подається у формі тестових слайдів, схем, графіків, відеофайлів, онлайн-курсів, тренінгів.

Формування вмінь здобувач вищої освіти за визначеними темами практичних занять відбувається у формі: презентації результатів індивідуальної та колективної роботи; дискусії, круглого столу; виконання практичних завдань; тестування або написання контрольної роботи під час проміжних атестацій. Самостійна робота полягає у самостійному опрацюванні здобувачем вищої освіти визначених тем у програмі, нормативно-правової бази, навчально-методичної, наукової літератури та інших джерел інформації та передбачає надання відповідей на запитання для самоконтролю. Під час самостійної роботи студент працює над

лекційним матеріалом та використовує джерельну базу.

7. Форми контролю

Видами контролю знань здобувачів вищої освіти є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації. Поточний контроль у формі опитування та виконання завдань здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи. Проміжна атестація проводиться у формі тестування або написання контрольної роботи після вивчення програмного матеріалу кожного змістового модуля. Семестрова атестація проводиться у формі семестрового заліку у письмовій (електронній) формі.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачів вищої освіти

Оцінювання здобувачів вищої освіти відбувається згідно Положення про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України, затвердженого Вченою радою НУБіП України. Після проведення проміжних атестацій із змістових модулів і визначення їх рейтингових оцінок визначається рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи R_{nr} (не більше 70 балів). Для визначення рейтингу здобувачів вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{дис}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (здобувачів вищої освіти) з навчальної роботи R_{nr} (до 70 балів): $R_{дис} = R_{nr} + R_{ат}$.

Рейтинг здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни у балах переводиться у національні оцінки згідно з таблиці 1.

Таблиця 1

Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Оцінка “**Відмінно**” виставляється здобувачу вищої освіти, який систематично працював протягом семестру, показав під час екзамену різнобічні і глибокі знання програмного матеріалу, вміє успішно виконувати завдання, які передбачені програмою, засвоїв зміст основної та додаткової літератури, усвідомив взаємозв'язок окремих розділів дисципліни, їхнє значення для майбутньої професії, виявив творчі здібності у розумінні та використанні навчально-програмного матеріалу, проявив здатність до самостійного оновлення і поповнення знань.

Оцінка “**Добре**” виставляється здобувачу вищої освіти, який виявив повне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконує передбачені

програмою завдання, засвоїв основну літературу, що рекомендована програмою, показав достатній рівень знань з дисципліни і здатний до їх самостійного оновлення та поповнення у ході подальшого навчання та професійної діяльності.

Оцінка **“Задовільно”** виставляється здобувачу вищої освіти, який виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та наступної роботи за професією, справляється з виконанням завдань, передбачених програмою, допустив окремі похибки у відповідях на іспиті і при виконанні іспитових завдань, але володіє необхідними знаннями для подолання допущених похибок під керівництвом науково-педагогічного працівника.

Оцінка **“Незадовільно”** виставляється здобувачу вищої освіти, який не виявив достатніх знань основного навчально-програмного матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може без допомоги викладача використати знання при подальшому навчанні, не спромігся оволодіти навичками самостійної роботи.

9. Методичне забезпечення

Навчально-методичний комплекс включає робочу програму, курс лекцій, презентаційні матеріали, завдання для виконання практичних робіт, питання для самопідготовки, комплект тестових завдань для проведення підсумкової атестації, електронний курс.

10. Рекомендована література

Основна:

1.

1. Гайдай Т.В. Парадигма інституціоналізму: методологічний контекст : моногр. Київ : Київський університет, 2008. 295 с.
2. Горовіц Д. Порівняння демократичних систем. Демократія: антологія / Упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. К.: Смолоскип, 2005. Ч. IV. XXVIII+1108с. С. 826 –833 .
3. Петров П.Г. Політичні інститути: узагальнення змісту підходів до визначення поняття. Грані : науково-теоретичний альманах. Дніпро, 2017. Т. 20, № 9 (149). С. 64-69.
4. Романюк А.С., Литвин В.С., Панчак-Бялоблоцка Н.В. Політичні інститути країн ЦентральноСхідної Європи: порівняльний аналіз : навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2014. 461 с.
5. Політична діяльність: аксіологічний вимір / Ф.Г. Семенченко: [монографія]. – К.: ТОВ Видавничо-поліграфічний дім «Формат», 2011. – 304 с.
6. Ханстантинов В.О. Х- 19 Політичні інститути і процеси: курс лекцій/ В.О. Ханстантинов. – Миколаїв: МНАУ, 2017. – 144с

Допоміжна:

1. Аузан О. Економіка всього: як інститути визначають наше життя. Київ: Laurus, 2017. 141с.

2. Бостан С. К. *Форми державного правління країн Європейського Союзу : юридичні моделі і політична практика : монографія*, Київ : Центр учбової літератури, 2018. 203с.

3. Дослідження найбільш поширених у світі пропорційних виборчих систем і перспектив їх запровадження у національне державотворення та правотворення: Аналітична доповідь / За заг. ред. к.філос.н. О. А. Фісуна. К.: НІСД, 2007. 120 с.

4. Сарторі Д. *Порівняльна конституційна інженерія: Дослідження структур, мотивів і результатів*. К: АртЕк, 2001. 224 с.

5. *Теорія коаліційних урядів: світовий досвід та коаліційна практика. Політичні проблеми сучасної України: аналітичні доповіді Інституту політичних та етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2012. 600 с.*

6. Чабанна М. В. *Політичні партії і партійні системи: навчальний посібник*. Київ: НаУКМА, 2010. 202 с.

Інформаційні ресурси:

1. Інтернет-ресурси 1. <http://www.president.gov.ua/documents/all> – Офіційне інтернет-представництво Президента України
2. <http://portal.rada.gov.ua/> – Офіційний веб-портал Верховної Ради України
3. http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=245427142 – Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України 142 3. www.useps.org — Український Центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова
4. www.socis.kiev.ua — Київський Центр соціальних і маркетингових досліджень
5. www.politdumka.kiev.ua — «Політична думка», політологічне Інтернет-видання
6. <http://zakon1.rada.gov.ua> – сайт Верховної Ради України
7. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/libukr.html> – бібліотеки та інформаційні центри Україн
8. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/books.html> – електронні бібліотеки.